

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 1. De obiecto humanorum actuum, proutex illo in hos moralis malitia
deriuatur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

est quod et si Iudex, vel alius ex officio publico seu conventionita cum Reip. teneatur detegere crimina, & illa punire: pona legis talis tamen obligatio solum est erga Reipub. ut delictorum punitione, pax illius conferuetur; & quisque indemnis in illa seruetur: non autem erga eam personam priuatam vel fiscum, cui pona pecuniaria esset applicanda, si crimen manifestaretur. Quia igitur ratione sui officii, ac fidei quam Reip. dedit; ad nihil aliud tenetur Iudex, vel alius publicus minister, quam ut Reipub. immunitem reddat a peccatis; & priuatas in ea personas indemnes seruet; obligatur quidem refarcire damna omnia quae vel Reipub. vel priuata persona laesa accepit ex eo, quod ipse non manifestauerit aut sententiam in reum non tulerit: non tamen restituere poenam lege impositam, quam reus manifestatus & condemnatus solutus erat fisco, vel alii cui applicanda fuit.

Aduerte tamen, postquam crimine delatum est ad iudiciu, & pona pecuniaria petitur, siue a persona cui applicanda est, siue ab alia nomine fisci; Iudicem, si neglexerit multare reu pona illa pecuniaria, teneri ad restitutionem faciedam ei, cui pona de iure esset applicanda: quia Iudex tenetur ex officio prospicere bono publico, non tantum puniendo peccata, sed etiam cuique reddendo, quod iuste in iudicio petitur. At quoties crimen propter quod a lege pona imponitur, delatum est in iudicium, accusator vel alius cui applicanda est pona, petit in iudicio id ipsum crimen puniri, & sibi poenam applicari, iuste petit. Ergo iudex denegans eam applicationem, qua ex iustitia tenetur facere, ita peccat ut etiam ad restitutionem tenetur. De his pro maiore noticia diuersitatis opinionum; videri potest Azor. i. part. lib. 5. ca. 7. & 8.

LAUS DEO.

**LIBER QVARTVS,
ET TOTIVS OPERIS
DECIMVSQVARTV S.**

DE IIS QVAE COGNOSCENDA CONSIDERANDAQUE SUNT AD IUDICANDUM GENERALITER DE PECCATO EX OBIECTO & CIRCUMSTANTIIS ACTUUM HUMANORUM.

PRAEFATIO.

Sicut in re naturali (inquit D. Thomas 1. 2. quaest. 18. art. 3.) ad plenitudinem perfectionis, praeter formam substantialem, qua constituit essentiam, requiruntur accidentia: ut figura, color, &c. quae ad convenientiam ei, decentemque habitudinem faciunt: quorum si aliquod desit, sequitur imperfectio malumque physicum: sic in actu humano ad plenitudinem perfectionis, praeter obiectum ex quo specificam suam rationem, essentiamque habet, tanquam motus ex termino in quem redit, requiruntur debite circumstantiae, quae ad illius convenientiam decentemque habitudinem ita faciunt; ut earum aliqua deficiente, is malus sit moraliter: nempe ex defectu plenitudinis perfectionis; iuxta illud D. Dionysii in cap. 4. De diuinis nominibus: Bonum est ex integra causa, & malum ex singulis defectibus. Quia igitur peccatum nihil aliud est quam actus humanus malus; ex obiecto suo & circumstantiis sumens propriam malitiam speciem: manifestum est in hac disciplina praecedentibus libris, merito estum adiungi de obiecto, & circumstantiis humanorum actuum, prout in his moralis malitiae ex illis deriuatur: praesertim cum in penitentiali foro, ad cuius praxim haec nostra disciplina ordinatur, non attendatur tantum, quod aliquid sit peccatum: sed etiam cuius ipsum sit speciei: quandoquidem in Sacramentali Confessione, ut in-

tegra sit, Penitens debet suum peccatum in propria specie exprimere; ut suo loco expositum est in praecedenti lib. sexto.

CAPVT PRIMVM.

De obiecto humanorum actuum, prout ex illo, in hoc moralis malitiae deriuatur.

SVMMARIVM.

- 1 Ex obiecto in actum humanum deriuatur malitia ipsius essentialis.
- 2 Tres modi quibus contingit talis deriuatio.
- 3 Duae generales regulae iudicandi de peccato ex obiecto.
- 4 Vnum peccatum esse alio grauius constat ex sacris literis.
- 5 Ratio iudicandi ex ipso obiecto, quod peccatum sit alio grauius.
- 6 Ratio idem iudicandi ex virtutibus, quibus peccata repugnant.

In actum humanum ex obiecto, id est, ex eo circa quod exercetur, malitiam aliquam deriuari manifestum est ex verbis Olex cap. 9. Facti sunt abominabiles sicut ea quae dilexerunt] Neque refert quod actus exterior non sit malus moraliter sine interiori voluntatis, qui circa illum exercetur. Id enim propterea tantum fit, quod moralis malitiae in actu humano libertatem requirat, tanquam conditionem ad esse morale necessariam: minime autem tanquam malitiae fontem. Atque ipsam malitiam ex obiecto in actum humanum deriuatam, esse primam adeoque essentialem malitiam eiusdem actus: ex memorata D. Thomae doctrina ita confirmatur. Sicut in rebus naturalibus primum & essentialiale malum est, si res quae generatur non consequatur formam specificam, ut si fetus in materno utero generetur carens anima: sic primum malum in actu humano est, si non exerceatur circa obiectum conueniens; ita ut inde aliam, quam conueniat fortiatu speciem: quod cum fit, is dici solet malus ex suo genere, sumpto nomine generis, inquit D. Thomas, pro specie, sicut cum dicitur genus humanum, ad significandam totam humanam speciem.

Porto actum humanum, seu liberam voluntatis, non exerceri circa obiectum conueniens; contingere potest aliquot modis. Primus est, quo ei tale quid contingit ex interna aliqua ipsius obiecti conditione (vnde solet dici malus inuimise) ex parte cuius repugnat honestati, id est, moderationi quam aliqua virtus secundum rectam rationis praescriptum sibi vendicat: prout crapula moderationi temperantiae repugnat per excessum; tenacitas moderationi liberalitatis, per defectum. Vbi nota semper quidem peccata esse specie diuersa, quae diuersis speciei virtutibus per se repugnant; non tamen semper esse eadem specie, quae repugnant eadem virtuti. Na nec extremum est opposita, ut peccatum auaritia, & peccatum profusionis bonorum, sunt eiusdem speciei, etiam intermedia liberalitas sit vna specie. Nec item ea quae diuersissimo modo, etiam non opponantur extreme inter se, eidem virtuti aduersantur, adeo ut peccata vtriusque; natura moraliter expensa, qui pro cluius fuerit ad vnum illorum, non ideo pari facilitate, sit etiam ad alterum committendum. Sic detractio, & furtum quae eidem virtuti iustitiae per se repugnant: & peritium ac simonia, quae eidem virtuti religionis per se opponuntur, diuersae speciei esse censentur.

Secundus modus est, quo idem contingit ex conditione tantum externa: nempe ex sola prohibitione, qua speciali praescepto obiectum ipsum prohibetur: Exemplum datur de esu carniu in Quadragesima, qui non ex aliqua interna sua conditione, sed ex sola prohibitione facta ab Ecclesia, repugnat rectae rationi. Atque ex hoc duplici genere conditionis, id quod moraliter malum est; distinguitur in illud quod dici solet prohibitum quia malum: id est, quod talis naturae est, ut legislator sua lege debeat ipsum reprobare, nec vnquam possit approbare; ut odium Dei, mendacium, nonnullaque alia: & in illud quod dicitur malum, quia prohibitum: id est, quod antequam prohiberetur nihil referebat ipsum agi vel non agi, ut antedictus esu carniu.

Aduerte vero obiter, legem dum prohibet aliquid quod est ex se indifferens, facere illud alicui virtuti repugnans ac

malum moraliter, sicut & dum præcipit aliquid eiusmodi, constituit illud in aliquo officio virtutis: contra quam proinde is peccat, qui transgreditur eiusmodi legem. Sic Ecclesia præcipiens Quadragesimale ieiunium, fecit temperantiæ actum & officium: & præcipiens auditionem Missæ in die festo, eam fecit actum religionis: & præcipiens solutionem decimarum fieri Clericis, illam fecit officium iustitiæ: & id eo talia præcepta transgrediens, peccat contra tales virtutes.

Tertius modus, quo antedictum potest contingere, est ex inordinata voluntatis conversione ad obiectum ipsum, id est, ex eo quod obiectum terminus factus humani in quæ voluntas exit, contra rectæ rationis præscriptum: vt in blasphemis; quam imperando, voluntas conuertitur quidem ad Deum, sed inordinatè: sicut & cum opat, aut imperat homicidium, inordinatè conuertitur ad proximum, & sic de aliis: quæ sicut constituuntur obiecta virtutum, quatenus termini sunt actuum voluntatis ordinatæ, seu sequentis in functione sua, rectæ rationis præscriptum: sic constituuntur obiecta vitiorum, quatenus termini sunt actuum voluntatis inordinatæ, id est, ex eantis in actum suum contra rectæ rationis præscriptum. Cumq; hæc ita sint, duæ regulæ statui possunt ad generaliter de peccatis iudicandū ex ipsorum obiectis.

3. Prior est. Actum humanum esse moraliter malum, primamque suam peccati speciem sortiri ex obiecto in quo terminatur contra rectam rationem. Hanc confirmant tam auctoritas Osee, quam ratio ante proposita. Sequitur autem ex ea, quod eū eiusdem obiecti diuersæ conditiones esse possint, secundum quas actus liberæ voluntatis exerceantur circa ipsam contra rectam rationem: sequitur inquam, interdum fieri, vt actus, qui eiusdem sunt speciei in genere nature, sint in genere moris, actus & peccata diuersæ speciei: vt actus carnalis cum soluta, & actus carnalis cum maritalitate quorum ille est simplex fornicatio: & hic est adulterium.

Posterior regula est. Quod vnum peccatum in sua specie grauius sit quam alterum in sua, provenire ex obiecto ipsius. Hæc probatur: quia trahendo speciem ab obiecto, trahit & illa, per quæ siue secundum excessum, siue secundum defectum distinguitur in sua specie ab aliis quæ eiusdem sunt generis. De qua re nonnulla Theologi scholasticij subtiliter disputant, ipsi relinquenda; additis aliis spectantibus ad vsum fori penitentialis nobis propositum.

4. Quorum 1. est non omnia peccata esse æqualia, sed alia aliis grauiora vt apertè colligitur ex factis literis Matth. 5. vbi Christus constituit diuersos gradus peccatorum, & pœnarū eis debitaram; inquit: qui traicitur fratri suo, reus erit iudicio, & cætera quæ ibid. sequuntur. Item cap. 18. cum ait, Tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum quam illi ciuitati. Nec est quod quis dicat, ex eo loco tantum haberi, quædam peccata esse grauioribus pœnis punienda quam alia. Namque iuxta mensuram peccatorum futurum in iudicio plagarum modum, patet per illud Apoc. 18. Quantum se glorificauit & in deliciis fuit, tantum dare illi tormentum & luctum. Accedit quod Dominus ipse Matth. 12. verbum quod dictum fuerit contra Spiritum sanctum, 12. verbum quod dictum fuerit contra Filium hominis: & quod Ioann. 19. dicat Pilato: Qui me tradidit tibi, maius peccatum habet.

5. Secundum est: quando obiectum actus liberæ voluntatis conueniens non esse contingit: ex inordinata conuersione eiusdem voluntatis in obiectum ipsum; tunc ex D. Thomæ doctrina in quæst. 2. de malo art. 10. grauitatem peccati sic esse attendendam ex obiecto, vt tanto grauius peccatū aliquid censetur, quanto ordinationi amoris, in qua virtus consistit, magis aduersatur. Sic ergo quia ordinato amore debemus plus diligere Deum, quam proximi vitam in actu: & hanc, quam vitam in potentia: & hanc rursus, quam bona externa, inquit D. Thomas idololatriam, blasphemiam & cætera peccata in Deum, reputanda esse ex suo genere grauiissimi & peccatum homicidij, quod tollit actualem hominis vitam peccatum esse grauius peccato luxuriæ, quod opponitur vitæ hominis in potentia, per inordinationem quam ponit in actu generationis humanæ: vltimum verò locū tenere peccata, per quæ proximus læditur in bonis externis: siue honorariis, vt per infamationem & detractionem: siue pecuniariis, vt per furtum & rapinam.

Cumque in singulis horum generum, varij sint gradus peccatorum, quæ à quibus superentur D. Thomas addit esse quoque ex mensura charitatis æstimandum: nimirum vt peccatum censetur tanto grauius, quanto virtutis bonum cui opponitur, debet ex charitate magis amari. Cum autem vnum idemque est bonum virtutis, cui diuersa peccata opponuntur: vt quando ipsa sunt actus extremorum vitiorum, in quorum medio virtus consistit: vnumque per excessum, & alterum per defectum tollit mediæ virtutis moderationem: tunc illud ex eis grauius est, quod virtuti ipsi mediæ magis repugnat: vt censetur illud, quod est actus vitij per defectum, quando virtus ipsa tanquam calcatur, instituta est ad hominem impellendum, velut liberalitas: & ita peccatum auaritiæ censetur grauius peccato prodigalitati. Quando autem virtus tanquam frænum instituitur ad retrahendum hominem: tunc actus vitij per excessum, censetur grauius: vt superbia quam animi deiectio: quia humilitas virtus mediæ, instituitur ad retrahendum hominem ab inani appetitione gloriæ.

Verumtamen sic accipienda sunt hæc, vt cætera debeant paria esse. Nam cum ex eod. D. Thomæ ibidem, grauitas in peccato attendenda sit non modo ex obiecto, sed etiam ex efficiente, id est, ex deprauatiore voluntate: atque ex circumstantiis quæ essent ali malitiæ ex obiecto deriuatæ, accidentalem addunt: fieri potest vt peccatum quod in sua specie ex obiecto est minus graue, quam alterum: sit magis graue ex deprauatiore voluntate ex circumstantiis. Sic enim peccatum homicidij grauius est quam blasphemia: quæ proferitur voluntate non plene delibata: & furtum quo reip. æratum spoliatur, peccatum est maius homicidio, quo aliquis infime sortis homo occiditur.

Tertium est: cum virtus & peccatum ei oppositum versentur circa idem obiectum: atque vt grauitas peccati in sua specie, sic præstantia virtutis in sua sumatur proprie ex obiecto: peccatum illud in sua specie grauius dicitur D. Thomæ 1. 2. quæst. 73. art. 4. quod præstantiori virtuti repugnat. Id quod intelligendum est cæteris omnibus paribus: ac comparatione facta inter maxima peccata opposita his virtutibus, quarum vna alteri præstantior ponitur: vt verbigra inter iniustitiam qua euertitur respub. & intemperantiam, qua peccatur contra naturam. Alioquin enim deceptio contingeret in tali comparatione: quia intemperantia qua peccatur contra naturam, peccatum est grauius quam furtum vnius & alterius auri: etiam si illa opponatur temperantiæ, & hoc iustitiæ, quæ virtus est præstantior. Similiter infidelitas malum est grauius quam odium proximi: etiam si hoc charitati, & illa fidei, quæ minus præstantis est, opponatur quod quidem vsuuenit quoties bonum quod destruitur per peccatum virtuti inferiori contrarium, maioris est momenti eo quod destruitur per peccatum superiori virtuti oppositum; vt tota honestas castitatis, quæ destruitur per peccatum contra naturam, maioris momenti est, quam æqualitas in rebus externis cum proximo seruanda, quæ tollitur per furtum. Similiter inter gra in Deum fides, quam vnius hominis amor integer.

CAPVT II.

De circumstantiis in genere prout ex eis malitia in actum humanum deriuatur.

SVM MARI VM.

- 7. De nomine circumstantiæ, vt de translato sit ad hæc disciplinam.
- 8. Accidentia humani actus, quædam sunt naturalia, & quædam moralia: hæcque non illa significantur nomine circumstantiarum.
- 10. Quædam notanda pro iudicio de peccatis ex circumstantiis.
- 11. Explicatio singulorum nominum quibus circumstantiæ indicantur solent.
- 12. Moralit effectus circumstantiæ circa actum humanum.
- 13. Circumstantia nonnunquam in finitum, nonnunquam in infinitum minus peccatum.
- 14. Nonnunquam verò auget in infinitum, nonnunquam in finitum.

Notat D. Thomas in 1. 2. quæst. 7. art. 1. vocatas esse circumstantias, appellatione ab eis quæ sunt in loco, translata ad actus humanos. Proprie enim ea circumstantiæ dicuntur, quæ rem in loco existentem extrinsecus attingunt, aut ei propinqua sunt. Itaque per quandam similitudinē Theologi circumstantias humanorum actuum vocant illa, quæ ad actus